

Znane osoby w naszych dokumentach

ADAM ASNYK

Urodzony 11 września 1838 r. w Kaliszu, zmarł 2 sierpnia 1897 r. w Krakowie. Popularny poeta, dramatopisarz, filozof. Łączył tradycje romantyzmu z pozytywistyczną problematyką społeczną. Członek Rządu Narodowego w okresie powstania styczniowego.

GRAŻYNA BACEWICZ

Urodzona 5 lutego 1909 r. w Łodzi, zmarła 17 stycznia 1969 r. w Warszawie. Pochodziła z polsko-litewskiej rodziny o tradycjach muzycznych. Skrzypaczka i kompozytorka muzyki na instrumenty skrzypcowe. Koncertowała często wspólnie z bratem Kiejstutem, pianistą. Zdobywczyni wielu polskich i międzynarodowych nagród.

ALEKSANDER BARDINI

Urodzony 17 listopada 1913 r. w Łodzi, zmarł 30 lipca 1995 r. w Warszawie. Aktor teatralny i filmowy, reżyser, nauczyciel akademicki. Reżyserował również przedstawienia operowe oraz prowadził popularne telewizyjne programy muzyczne.

JÓZEF CHEŁMOŃSKI

Urodzony 7 listopada 1849 r. w Boczku koło Łowicza, zmarł 6 kwietnia 1914 r. w Kuklówce pod Grodziskiem Mazowieckim. Czołowy reprezentant dziewiętnastowiecznego realizmu w sztuce polskiej. Malarz scen rodzajowych, ukazujących życie wsi polskiej i ukraińskiej, scen myśliwskich oraz nastrojowych pejzaży. Wśród jego najśłynniejszych obrazów można wymienić "Bociany", "Babie lato", "Żurawie", "Czwórkę".

ANTONI CIERPLIKOWSKI

Urodzony 24 grudnia 1884 r. w Sieradzu, zmarł 5 lipca 1976 r. tamże. Ekstrawagancki fryzjer gwiazd i koronowanych głów, używał pseudonimu "Antoine". Wprowadził modę na krótkie fryzury kobiece. W swoim paryskim zakładzie fryzjerskim zastosował jako pierwszy suszarki i kolorowe farby do włosów. Odznaczony francuską Legią Honorową.

KAROL DARWIN

Urodzony 12 lutego 1809 r. w Shrewsbury, zmarł 19 kwietnia 1882 r. w Downe. Właściwie Charles Robert Darwin. Biolog angielski, autor opublikowanej w 1859 r. teorii ewolucji gatunków. Teoria naukowa w zmienionej formie jest jedną z podstaw współczesnej biologii. Do dzisiaj wywołuje kontrowersje religijne i filozoficzne ze względu na niezgodność z dosłowną interpretacją Biblii.

JAN MICHAŁ DĄBROWSKI

Urodzony 17 kwietnia 1783 r. w Dreźnie, zmarł 23 lutego 1827 r. w Warszawie. Syn generała Jana Henryka Dąbrowskiego. Porucznik Legionów Polskich, generał brygady armii Księstwa Warszawskiego. Poseł na sejm, prezes sądu wojkowego w Warszawie.

KAROL DEDECIUS

Urodzony 20 maja 1921 r. w Łodzi. Niemiecki tłumacz i popularyzator literatury polskiej. Założyciel Niemieckiego Instytutu Kultury Polskiej w Darmstadt. Patronuje nagrodzie przyznawanej polskim i niemieckim tłumaczom literatury.

ANTON DENIKIN

Urodzony 16 grudnia 1872 r. w Łowiczu, zmarł 8 sierpnia 1947 r. w Ann Arbor (USA). Generał, syn rosyjskiego wojskowego i Polki Elżbiety Wrzesińskiej. Brał udział w wojnie rosyjsko-japońskiej 1904-1905 r., dowodził dywizją podczas I wojny światowej. W latach 1918-1919 jeden z organizatorów Armii Ochotniczej walczącej przeciwko Armii Czerwonej, następnie na emigracji.

WOJCIECH GERSON

Urodzony 1 lipca 1831 r. w Warszawie, zmarł tamże 25 lutego 1901 r. Malarz, rysownik-ilustrator, pedagog i krytyk sztuki. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego dziewiętnastowiecznego akademizmu i realizmu. Twórca obrazów o tematyce historycznej ("Kazimierz Odnowiciel wracający do Polski", "Zabójstwo Przemysława II w Rogoźnie"), rodzajowej oraz pejzaży górskich.

WIKTOR GOMULICKI

Urodzony 17 października 1848 r. w Ostrołęce, zmarł 14 lutego 1919 r. w Warszawie. Poeta, powieściopisarz, eseista, felietonista i badacz historii Warszawy. Jeden z najważniejszych twórców polskiego pozytywizmu. Autor licznych utworów poetyckich, powieści historycznych ("Miecz i łokieć") oraz powieści dla młodzieży ("Wspomnienia niebieskiego mundurka").

WŁADYSŁAW GRABSKI

Urodzony 6 lipca 1874 r. w Borowie nad Bzurą, zmarł 1 marca 1938 r. w Warszawie. Polityk Narodowej Demokracji, ekonomista i historyk. Dwukrotny premier oraz minister skarbu II RP, znany powszechnie jako autor reformy walutowej z 1924 r., która wprowadzała nową walutę - złoty polski. Rektor SGGW.

ZYGMUNT HERTZ

Urodzony 18 stycznia 1908 r. w Warszawie, zmarł 5 października 1979 r. w Maisons-Laffitte. Współzałożyciel i pracownik Instytutu Literackiego w Paryżu - ośrodka emigracyjnego skupiającego polskich pisarzy i publicystów objętych cenzurą w okresie PRL. W latach 1979-1999 Instytut przynawał nagrodę literacką imienia Zygmunta Hertza.

TEODOR JESKE-CHOIŃSKI

Urodzony 27 lutego 1854 r. w Pleszewie, zmarł 14 kwietnia 1920 r. w Warszawie. Pisarz powieści historycznych, także publicysta, krytyk literacki i dramaturg. Rywal po piórze i zarazem przyjaciel Henryka Sienkiewicza. Autor powieści: "Gasnące słońca", "Ostatni Rzymianie", "Tiara i korona" oraz trylogii "Błyskawice", "Jakobini", "Terror".

JAN KARSKI

Urodzony 24 kwietnia 1914 r. w Łodzi, zmarł 13 lipca 2000 r. w Waszyngtonie. Właściwie Jan Kozielowski. Kurier i emisariusz polityczny rządu polskiego na uchodźstwie w okresie II wojny światowej. Zebrane w okupowanej Polsce informacje dotyczące eksterminacji Żydów przez Niemców oraz organizacji Polskiego Państwa Podziemnego przekazał już w 1942 r. rządowi Anglii i USA, które wówczas uznały te informacje za niewiarygodne.

MAKSYMILIAN MARIA KOLBE

Urodzony 8 stycznia 1894 r. w Zduńskiej Woli, zmarł 14 sierpnia 1941 r. w niemieckim obozie zagłady Auschwitz. Właściwie Rajmund Kolbe. Franciszkanin, męczennik i święty Kościoła Katolickiego. Prowadził pracę apostołską na rzecz pogłębienia świadomego i odpowiedzialnego życia chrześcijańskiego. Swoją śmiercią dał świadectwo najwyższego heroizmu i głębokiej miłości wobec bliźniego. Zginął, dobrowolnie ofiarowując swoje życie za współwięźnia, ojca wielodzietnej rodziny.

MARIA KONOPNICKA

Urodzona 23 maja 1842 r. w Suwałkach, zmarła 8 października 1910 r. we Lwowie. Poetka i prozaik, dziennikarka i

krytyk literacki. Autorka poezji lirycznej, utworów patriotycznych, opowiadań realistyczno-psychologicznych. Znana także jak o autorka utworów dla dzieci. Brała udział w akcjach pomocy ofiarom represji pruskich i rosyjskich oraz walce o prawa kobiet.

JULIUSZ KOSSAK

Urodzony w 1824 r. w Nowym Wiśniczu koło Bochni, zmarł 3 lutego 1899 w Krakowie. Malarz akwarelista, rysownik i ilustrator. Reprezentował nurt dziewiętnastowiecznego realizmu w sztuce. Specjalizował się w tematyce historycznej i patriotycznej. W swoich obrazach ukazywał postacie i sceny z rycerskiej przeszłości Polaków ("Wjazd Jana III do Wiednia", "Tadeusz Kościuszko na koniu", "Bitwa pod Ignacem"). Był znakomitym malarzem koni. Ojciec Wojciecha Kossaka.

JÓZEF IGNACY KRASZEWSKI

Urodzony 28 lipca 1812 r. w Warszawie, zmarł 19 marca 1887 r. w Genewie. Pisarz, poeta, krytyk literacki, dziennikarz, publicysta, wydawca, historyk, działacz społeczny i polityczny. Najpłodniejszy pisarz polski w historii literatury. Autor ponad 220 powieści, głównie o tematyce współczesnej, ludowej oraz historycznej ("Stara Baśń", "Hrabina Cosel", "Bruhl"). Przed Sienkiewiczem był najczęściej tłumaczonym na języki obce pisarzem polskim.

JOACHIM LELEWEL

Urodzony 21 marca 1786 r. w Warszawie, zmarł 29 maja 1861 r. w Paryżu. Historyk, polityk, ideolog demokracji polskiej. Profesor uniwersytetów w Wilnie i Warszawie. W czasie powstania listopadowego członek władz Królestwa Polskiego. Działacz i przywódca organizacji niepodległościowych w kraju i na emigracji.

FELIKS MENDELSSOHN-BARTHOLDY

Urodzony 3 lutego 1809 r. w Hamburgu, zmarł 4 listopada 1847 r. w Lipsku. Właściwie Felix Jakob Ludwig Mendelssohn-Bartholdy. Pianista, kompozytor i dyrygent niemiecki. Autor muzyki symfonicznej i kameralnej, był jednym z twórców formy koncertu romantycznego. Powszechnie znanym do dzisiaj utworem jest Marsz Weselny Mendelssohna.

ZYGMUNT MIŁKOWSKI

Urodzony 23 marca 1824 r. we wsi Saracei na Podolu, zmarł 11 stycznia 1915 r. w Lozannie. Posługiwał się pseudonimem Teodor Tomasz Jeż. Polityk niepodległościowy. Jeden z założycieli Ligi Polskiej i Ligi Narodowej Polskiej. Także pisarz - autor powieści historycznych, publicysta i działacz społeczny.

ADAM NARUSZEWICZ

Urodzony 20 października 1733 r. w Pińsku, zmarł 8 lipca 1796 r. w Janowie Podlaskim. Historyk i poeta. Bliski współpracownik króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, uczestnik obiadów czwartkowych, redaktor Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych. Jezuita, biskup smoleński i łucki. Zwolennik Konstytucji 3 Maja. Autor "Historii narodu polskiego", bajek, satyr, sielanek, od oraz przekładów poezji antycznej i współczesnej.

CYPRIAN KAMIL NORWID

Urodzony 24 września 1821 r. w Laskowie-Głuchach, zmarł 23 maja 1883 r. w Paryżu. Poeta, prozaik, dramaturg i malarz. Tworzył w oryginalnym stylu w dobie schyłku romantyzmu. Od 1849 r. przebywał na emigracji. Jego nowatorska twórczość została odkryta i doceniona dopiero w okresie Młodej Polski.

ARTUR OPPMAN

Urodzony 14 sierpnia 1867 r. w Warszawie, zmarł 4 listopada 1931 r. tamże. Poeta okresu Młodej Polski, pisał pod pseudonimem Or-Ot. Autor utworów o charakterze patriotycznym, bajek dla dzieci, legend warszawskich. Ochotnik podczas wojny w 1920 r.

ELIZA ORZESZKOWA

Urodziła się 6 czerwca 1841 r. w Miłkowszczyźnie koło Grodna, zmarła 18 maja 1910 r. tamże. Autorka nowel i realistycznych powieści obyczajowych ("Nad Niemnem", "Cham", "Meir Ezołowicz"). Publicystka podejmująca aktualne tematy społeczne ("Kilka słów o kobietach", "O niedolach dziecięcych", "Patriotyzm i kosmopolityzm", "O Żydach i kwestii żydowskiej").

JOHANN PETERSILGE

Urodzony 19 września 1830 r. w Dreźnie, zmarł 22 lutego 1905 r. w Łodzi. "Ojciec łódzkiej prasy". Drukarz, wydawca. Założyciel pierwszej gazety w Łodzi - "Łódzkich Ogłoszeń - Lodzer Anzeiger".

JÓZEF PIŁSUDSKI

Urodzony 5 grudnia 1867 r. w Zułowie pod Wilnem, zmarł 12 maja 1935 r. w Warszawie. Działacz Polskiej Partii Socjalistycznej, dowódca I Brygady Legionów Polskich. Pierwszy Marszałek Polski, Naczelnik Państwa. Po zbrojnym przejęciu władzy 12-18 maja 1926 roku, dwukrotny premier Polski w latach 1926-1928 i w roku 1930.

STEFAN POGONOWSKI

Urodzony 12 lutego 1895 r. w Domaniewie, poległ 15 sierpnia 1920 r. pod Radzyminem. Porucznik piechoty Wojska Polskiego, dowódca I batalionu 28 Pułku Strzelców Kaniowskich, zwanego "Dziećmi Łodzi". Jeden z wielkich bohaterów i symboli Bitwy Warszawskiej w wojny polsko-bolszewickiej 1920 r.

STANISŁAW KOSTKA POTOCKI

Urodzony w listopadzie 1755 r. w Lublinie, zmarł 14 września 1821 r. w Wilanowie. Polityk i działacz oświatowy, pisarz, publicysta, bibliofil, kolekcjoner, a także mecenas i znawca sztuki. Wolterianin i przywódca wolnomularstwa polskiego. Autor powieści satyrycznej "Podróż do Ciemnegorodu".

KAZIMIERZ PRZERWA-TETMAJER

Urodzony 12 lutego 1865 r. w Ludźmierzu, zmarł 18 stycznia 1940 r. w Warszawie. Poeta okresu Młodej Polski. W poezji wyrażał dekadencje i katastroficzne nastroje epoki ("Koniec wieku XIX"). Popularyzator piękna przyrody tatrzańskiej, opublikował gawędy góralskie. Autor powieści współczesnych i historycznych oraz dramatów.

KAZIMIERZ PUŁASKI

Urodzony 4 marca 1746 r., zmarł 11 października 1779 r. od ran odniesionych w bitwie pod Savannah. Jeden z dowódców konfederacji barskiej. Po opuszczeniu kraju walczył w szeregach armii Jerzego Waszyngtona w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych. Uważany za twórcę kawalerii amerykańskiej. Jako jednemu z bohaterów narodowych, pośmiertnie nadano mu honorowe obywatelstwo USA.

STANISŁAW REMBEK

Urodzony 6 lipca 1901 r. w Łodzi, zmarł 21 marca 1985 r. w Warszawie. Pisarz, autor powieści wojennych: "Nagan", "W polu", "Wyrok na Franciszka Kłosa", opowiadań oraz dzienników.

WŁADYSŁAW REYMONT

Urodzony 7 maja 1867 r. we wsi Kobielen Wielkie k. Radomska, zmarł 5 grudnia 1925 r. w Warszawie. Właściwie Stanisław Władysław Rejment. Pisarz, jeden z głównych przedstawicieli realizmu krytycznego z elementami naturalizmu w prozie Młodej Polski. W 1924 roku, za powieść "Chłopi" (1902-1909), otrzymał literacką nagrodę Nobla.

ARTUR RUBINSTEIN

Urodzony 28 stycznia 1887 r. w Łodzi, zmarł 20 grudnia 1982 r. w Genewie. Jeden z najznakomitszych pianistów XX wieku. Debiutował w 1900 r. w Berlinie, następnie koncertował na całym świecie. Znany był jako doskonały wirtuoz i odtwórca muzyki Chopina, Brahmsa, Schumanna; popularny ze względu na dobry kontakt z publicznością.

HENRYK SIENKIEWICZ

Urodzony 5 maja 1846 r. w Woli Okrzejskiej, zmarł 15 listopada 1916 w Vevey. Jeden z najpopularniejszych pisarzy w XX wieku. Autor powieści historycznych "Ogniem i mieczem" (1884), "Potop" (1886) i "Pan Wołodyjowski" (1888), Quo vadis (1896), Krzyżacy (1900) oraz społeczno-obyczajowych nowel pozytywistycznych. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1905) za całokształt twórczości.

STANISŁAW STASZIC

Urodzony w listopadzie 1755 r. w Pile, zmarł 20 stycznia 1826 r. w Warszawie. Duchowny katolicki, publicysta polityczny, zwolennik przebudowy struktury społecznej. Działacz administracyjny i gospodarczy wspierający rozwój przemysłu wydobywczego, górniczego i hutniczego, geolog. Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie. Minister stanu Królestwa Polskiego.

SEWERYN STERLING

Urodzony 25 marca 1864 r. w Gustku (obecnie część Tomaszowa Mazowieckiego, zmarł 15 listopada 1932 r. w Rabce. Lekarz, popularyzator higieny i oświaty sanitarnej, szczególnie profilaktyki przeciwgruźliczej. Członek wielu krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych, współtwórca polskiej pulmonologii. profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej, współzałożyciel i redaktor "Czasopisma Lekarskiego".

JAN STYKA

Urodzony 8 kwietnia 1858 r. we Lwowie, zmarł 28 kwietnia 1925 r. w Rzymie. Malarz obrazów historycznych i batalistycznych ("Panorama Raclawicka", "Panorama Siedmiogrodzka"), religijnych ("Golgota"), ilustracji do książek ("Odyseja" Homera, "Quo Vadis" H. Sienkiewicza) oraz portretów.

ALEKSANDER TANSMAN

Urodzony 11 czerwca 1897 r. w Łodzi, zmarł 15 listopada 1986 r. w Paryżu. Wybitny kompozytor muzyki orkiestrowej, fortepianowej i gitarowej, zarówno tradycyjnej jak i awangardowej, pianista wirtuoz. Od 1920 r. przebywał głównie w Francji. Koncertował na całym świecie: w Europie, Ameryce Północnej i na Dalekim Wschodzie, zdobywając wiele odznaczeń i nagród.

JULIAN TUWIM

Urodzony 13 września 1894 r. w Łodzi, zmarł 27 grudnia 1953 r. w Zakopanem. Jeden z najpopularniejszych poetów międzywojnia, założyciel i lider grupy poetyckiej Skamander, satyryk, autor utworów dla dzieci, tłumacz przekładów z poezji rosyjskiej.

ALEKSANDER FLORIAN JÓZEF COLONNA-WALEWSKI

Urodzony 4 maja 1810 r. w Walewicach, zmarł 27 września 1868 r. w Strasburgu. Nieślubny syn cesarza Napoleona Bonaparte i Marii Walewskiej z Łączyńskich. Uczestnik powstania listopadowego, odznaczony Orderem Virtuti Militari. Dziennikarz, publicysta polityczny, dyplomata i polityk Cesarstwa Francuskiego za czasów Napoleona III.

GABRIELA ZAPOLSKA

Urodzona 30 marca 1857 r., zmarła 17 grudnia 1921 r. Właściwie: Maria Gabriela Korwin-Piotrowska, 1. voto: Śnieżko-Błocka, 2. voto Janowska. Dramatopisarka, powieściopisarka, publicystka, aktorka. Autorka naturalistycznych komedii i satyr, zasłynęła krytyką mieszczańskiej mentalności. Najbardziej znany utwór to "Moralność pani Dulskiej".

STEFAN ŻEROMSKI

Urodzony 16 października 1864 r. w Strawczyni koło Kielc, zmarł 20 listopada 1925 r. w Warszawie. Prozaik, publicysta, działacz społeczny i patriotyczny. Autor powieści "Syzyfowe prace", "Ludzie bezdomni", "Popioły", "Wierna Rzeka", "Przedwiośnie". Założyciel i pierwszy prezes polskiego oddziału PEN Clubu.

JOANNA ŻUBROWA

Urodzona w Galicji w 1772 r., zmarła 9 sierpnia 1852 r. w Wieluniu. Sierżant armii Księstwa Warszawskiego, uczestniczka wojen napoleońskich. Pierwsza w historii polskiej wojskowości kobieta odznaczona krzyżem Virtuti Militari. Jedna z pierwszych kobiet na świecie wyróżnionych tak wysokim odznaczeniem za waleczność na polu bitwy.